

КООМ ТААНУУЧУЛУК БИЛИМ БЕРҮҮ — КООМДУН ЖАНА МАМЛЕКЕТТИН СТРАТЕГИЯЛЫК МИЛДЕТИ

«Жаран жана коом»

Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүүчү мекемелеринин 2012/2013-окуу жылындагы базистик окуу планынын («Кутбилим», № 22, 8-июнь, 2012-ж., 13-б.) түшүндүрмө катында айтылгандай, адам жана коом, экономика предметтери жана адеп сабагы интеграцияланып, 9-, 10-, 11-класстарда окутула турган коом таануучулук билим берүүчү предмет болжолдуу түрдө «Жаран жана коом» деп аталып, 2012/2013-окуу жылынын базистик окуу планына ылайык окутулат. Бул предмет боюнча типтүү окуу программалары иштелип чыга электигине байланыштуу «Жаран жана коом» интеграциялык курсун ушуга чейин окутулуп келген адам жана коом, экономика предметтеринин окуу программаларынын негизинде болжолдуу түзүп алып окутууга туура келет.

«Мектептик билим берүүнүн деңгээлинде чечилип жаткан биринчи кезектеги эң маанилүү милдет — билим берүүнүн жаңыча мазмунун компетенттүүлүк өңүттү жана тийиштүү билим берүү чөйрөсүн эске алуу менен калыптандыруу болуп саналат», — деп Кыргыз Республикасындагы Билим берүүнү Өнүктүрүүнүн Стратегиясында белгиленгендей, предметти окутууда мугалимдин башкы милдети аталган предмет боюнча окутуунун натыйжаларын чагылдыруучу **компетенттүүлүктөрдү** камсыз кылуу болуп саналат:

1. Маалыматтык, же таанып билүүчүлүк — өз ишмердүүлүгүн пландоо, жүзөгө ашыруу, жүйөлүү тыянактарды чыгаруу үчүн маалыматты колдонууга даярдык. Бул компетенттүүлүк маалымат менен иштей билүүнү: жетишпеген маалыматты максаттуу түрдө издөөнү, анын айрым бөлүктөрүн салыштырууну, талдоо жүргүзүүнү, болжолдоону билдирет. Мындай компетенттүүлүк адамга маалыматты сынчыл талдоо аркылуу аң-сезимдүү чечим кабыл алуу мүмкүнчүлүгүн берет.

2. Социалдык-коммуникациялык — өз кызыкчылыктарын башка адамдардын жана социалдык топтордун таламдары менен шайкеш келтирүүгө, көзкараштардын көп түрдүүлүгүн таануу жана башка адамдардын баалуулуктарын (диний, этностук, кесиптик, инсандык ж.у.с.) таануу менен өз пикирин цивилизациялуу түрдө жактоого даярдык. Инсандык, социалдык жана кесиптик маселелерди чечүү үчүн диалог аркылуу зарыл маалымат алууга, аны оозеки жана жазуу түрүндө берүүгө даярдык. Бул башка адамдардын жана социалдык институттардын ресурстарын милдеттерди чечүү үчүн пайдаланууга мүмкүнчүлүк түзөт.

3. Ишти өз алдынча уюштура жана маселени чече билүүчүлүк — маалыматтагы, окуулук жана турмуштук кырдаалдардагы карама-каршылыктарды таба билүүчүлүк жана өз алдынча же башкалар менен биргеликте ар түрдүү ыкмаларды колдонуу менен аларды чече билүүчүлүк, ошондой эле андан аркы иш-аракеттер жөнүндө чечим кабыл алууга жөндөмдүүлүк.

«Жаран жана коом» интеграциялык курсунун башкы максаты — Кыргыз Республикасынын болочок жаранынын — окуучунун — коом таануучулук, социалдык-

экономикалык көзкарашын, экономикалык-укуктук маданиятын калыптандыруу жана өнүктүрүү, негизги коомдук-экономикалык, руханий-маданий баалуулуктарды өздөштүрүү, адамдын коомдук, социалдык, экономикалык эркиндиктери жана аларды жүзөгө ашыруу жөнүндө, коомдук-саясий система, экономиканын негизги тармактары, күндөлүк турмушта көп кездешүүчү экономикалык нормалар жөнүндө окутуу үйрөтүү.

Курстун милдети — окуучулардын коомдук-саясий, социалдык-экономикалык аспектилерди билүүлөрүнө жана аларды андан түшүнүүлөрүнө, коомдук, саясий жана экономикалык эркиндиктер менен ар бир адамдын жоопкерчилигинин ортосундагы өз ара байланыштарды көрө билүүлөрүнө, ар кандай жагдайлардагы кыйынчылыктарды чече билүүнү үйрөнүүлөрүнө жардам берүү.

Жалпы билим берүүчү мекемелерин (мектеп, гимназия, лицей) 9–11-класстарында «Жаран жана коом» интеграциялык курсун окутуунун ырааты

Классы	Предметтердин аталышы	Сааты
9-класс	«Жаран жана коом» жаран жана укук	68
10-класс	«Жаран жана коом»: жаран жана мыйзам	34
11-класс	«Жаран жана коом»	68
Бардыгы:		170

Мугалимдердин август методикалык окууларынын секциясында «Жаран жана коом» интеграциялык курсу боюнча талкуулоого төмөнкү актуалдуу маселелер сунушталат:

- ✓ *Окуучуларга таалим-тарбия берүү процессинде үй-бүлөлүк жана мамлекеттик камкордуктун ролу.*
- ✓ *Интеграциялык «Жаран жана коом» курсунун 9–11-класстар үчүн окуу программаларын талкуулоо.*
- ✓ *«Жаран жана коом» курсунда окуучулардын негизги компетенттүүлүктөрүн (маалыматтык, таанып-билүүчүлүк компетенттүүлүк; социалдык-коммуникациялык компетенттүүлүк; өз иш-аракетин уюштуруу жана проблемаларды чечүү компетенттүүлүгү) калыптандыруу жөнүндө;*
- ✓ *«Жаран жана коом» курсун окутуунун технологиялары;*
- ✓ *Интерактивдүү методдорду жана компьютердик технологияларды колдонуунун артыкчылыктары;*
- ✓ *Предметтик класс-кабинеттердин заманбап талапка ылайык жабдылышы — окутуунун сапатын арттырууга өбөлгө;*
- ✓ *Окуучулардын патриоттук сезимин калыптандырууда мектептик тарых музейинин ролу;*
- ✓ *Мугалимдердин кесиптик компетенттүүлүктөрүн арттыруу, адистик квалификацияларын жогорулатуу маселеси жөнүндө.*

**Бул актуалдуу маселелер боюнча даярданууда
төмөнкү жана башка адабияттарды колдонууга болот:**

1. Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндө» Мыйзамы.
2. Кыргыз Республикасындагы Билим берүүнүн мамлекеттик доктринасы.
3. Кыргыз Республикасынын «Мугалимдин статусу жөнүндө» Мыйзамы.
4. Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги жөнүндө жобо.
5. Кыргыз Республикасындагы жалпы билим берүүчү уюмдар жөнүндө типтүү жоболор.
6. Формативдик жана суммативдик баалоо боюнча колдонмо // Билим Берүүнүн Экинчи Долбоору, АӨБдүн № 0020 KGZ (SF) гранты, Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги / Даярдагандар: доктор Р.Діс. Гонзалес (формативдик жана суммативдик баалоо боюнча эл аралык консультант) О.Аксенова, Г.Сахарова (формативдик жана суммативдик баалоо боюнча улуттук консультанттар). — Б., 2008.
7. Кыргыз Республикасындагы Билим берүүнү Өнүктүрүүнүн Концепциясы. — «Кутбилим», № 29 (10439), 5-август, 2011.
8. Кыргыз Республикасындагы Билим берүүнү Өнүктүрүүнүн Стратегиясы. — «Кутбилим», № 29 (10439), 5-август, 2011.
9. Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүүчү мекемелеринин 2012/2013-окуу жылындагы базистик окуу планы. — «Кутбилим», № 21, 22, 1-, 8-июнь, 2012.
10. Кыргыз Республикасында жалпы билим берүүнүн Улуттук Алкактык куррикулуму.
11. Мектеп окуучуларын рухий-адептик жактан тарбиялоонун жаңы концепциясы.
12. Мурдагы предметтик окуу программалары: Адам жана коом, Экономика, Адеп.
13. Мурдагы предметтик окуу китептери: Адам жана коом, Экономика, Адеп.
14. Окуу-методикалык колдонмолор.
15. Кошумча окуу куралдары, окуу материалдары.

**ОБЩЕСТВОВЕДЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ —
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ ЗАДАЧА ОБЩЕСТВА И ГОСУДАРСТВА**

«Гражданин и общество»

Как сказано в пояснительной записке к Базисным учебным планам общеобразовательных организаций Кыргызской Республики на 2012/2013 учебный год («Кутбилим», № 21, от 1 июня 2012 г.), предметы «Человек и общество», «Экономика» и «Этика (Адеп)» интегрированы, в 9-, 10-, 11-х классах и предположительно предмет обществоведческого образования назван как «Гражданин и общество», и обучение будет проводиться согласно Базисному учебному плану на 2012/2013 учебный год. В связи с тем, что по данному интеграционному курсу пока ещё не разработаны типовые учебные программы, придётся проводить обучение по предмету «Гражданин и общество» по

приблизительно составленным на основе учебных программ по предметам «Человек и общество», «Экономика» и «Этика (Адеп)», обучаемых в школе до настоящего времени.

Первостепенно важная задача, решаемая на уровне школьного образования, как отмечено в Стратегии развития образования в Кыргызской Республике, является формирование обновленного содержания образования на компетентностной основе с учётом соответствующей сферы образования, что значит, основная задача учителя при обучении предмету состоит в обеспечении **компетентностей**, отражающих результаты обучения вышеназванному предмету:

1. Информационная или познавательная — готовность к применению информации для планирования и реализации собственной деятельности, подведения важных результатов. Эта компетентность означает умение работать с информацией (целенаправленный поиск недостающей информации, сравнение и анализ некоторых частей, строение гипотезы). Такая компетентность даёт человеку возможность принимать сознательное решение посредством критического анализа информации.

2. Социально-коммуникативная — готовность к сочетанию собственных интересов с требованиями других людей и социальных групп, вместе с признанием разнородности взглядов и ценностей других людей (религиозных, этнических, профессиональных, личностных и т.д.) цивилизованно отстаивать своё мнение. Для решения личностных, социальных и профессиональных вопросов быть готовым к получению необходимой информации через диалог, передаче этой информации в устном и письменном виде. Это создаёт возможность использовать ресурсы других людей и социальных институтов с целью решения задач.

3. Компетентность самостоятельного решения проблем — умение находить противоречия в информации, учебной и жизненной ситуации и умение самостоятельно или совместно с другими разрешать их с использованием различных способов, а также способность к принятию решения для дальнейших действий.

Основной целью курса «Гражданин и общество» является формирование и развитие обществоведческого, социально-экономического взгляда, экономической и правовой культуры будущего гражданина Кыргызской Республики — учащегося, освоение основных общественно-экономических, духовно-культурных ценностей, обучение общественным, социальным, экономическим свободам человека и их реализации, об общественно-политической системе, основных отраслях экономики, экономических нормах, часто встречающихся в повседневной жизни.

Задача курса — оказание помощи учащимся в понимании общественно-политических, социально-экономических аспектов и их познании, умении увидеть взаимосвязь между общественными, политическими, экономическими свободами и ответственностью каждого человека, умении принимать решения в разрешении сложностей в различных ситуациях и обстоятельствах.

Последовательность изучения интеграционного курса «Гражданин и общество» в 9–11 классах общеобразовательных организаций (школ, гимназий, лицеев)

Классы	Наименование предметов	Часы
9 класс	«Гражданин и общество»: гражданин и право	68
10 класс	«Гражданин и общество»: гражданин и закон	34
11 класс	«Гражданин и общество»	34
Всего:		136

Рекомендуется на секциях августовских методических учений учителей по интеграционному курсу «Гражданин и общество» обсуждение следующих актуальных проблем:

- ✓ *Роль семейной и государственной заботы в процессе обучения и воспитания учащихся.*
- ✓ *Обсуждение учебных программ по интеграционному курсу «Гражданин и общество» для 9–11 классов.*
- ✓ *О формировании у учащихся основных компетентностей (информационная или познавательная компетентность; социально-коммуникативная компетентность; компетентность самостоятельного решения проблем) на курсе «Гражданин и общество»;*
- ✓ *Технологии обучения курса «Гражданин и общество»;*
- ✓ *Особенности использования интерактивных методов и компьютерных технологий;*
- ✓ *Современное оснащение предметных класс-кабинетов — один из способов повышения качества обучения;*
- ✓ *Роль школьного исторического музея в формировании патриотизма учащихся;*
- ✓ *О путях повышения профессиональной компетентности учителей..*

При подготовке к данным актуальным вопросам можно использовать следующую и другую литературу:

16. Закон Кыргызской Республики «Об образовании».
17. Государственная доктрина образования в Кыргызской Республике.
18. Закон Кыргызской Республики «О статусе учителя».
19. Положение о Министерстве образования и науки Кыргызской Республики.
20. Типовые положения об общеобразовательных учреждениях Кыргызской Республики.
21. Руководство по формативному и суммативному оцениванию // Второй проект образования, Грант № 0020 KGZ (SF) АБР, Министерство образования и науки Кыргызской Республики / Подготовили: доктор Р.Длс. Гонзалес (межд. консультант по формативному и суммативному оцениванию) О.Аксенова, Г.Сахарова (нац. консультанты по формативному и суммативному оцениванию). — Б., 2008.
22. Концепция Развития образования в Кыргызской Республике. — «Кутбилим», № 29 (10439), 5 августа 2011 г.

23. Стратегия Развития образования в Кыргызской Республике. — «Кутбилим», № 29 (10439), 5 августа 2011 г.
24. Базисный учебный план общеобразовательных учреждений Кыргызской Республики на 2012/2013-ый учебный год. — «Кутбилим», № 21, 1 июня 2012 г.
25. Национальный Рамочный куррикулум общеобразовательных учреждений Кыргызской Республики. — Б., 2010.
26. Новая концепция духовно-нравственного воспитания школьников.
27. Предметные учебные программы: Человек и общество, Экономика, Адеп.
28. Предметные учебники: Человек и общество, Экономика, Адеп.
29. Учебно-методические разработки.
30. Дополнительные учебные пособия и учебные материалы.

А.Б. Элебесова